

Funded by
the European Union

Podpora AKTIVNÍHO a odpovědného občanství ve školách

Základní principy při vytváření smyslu informací Toolkit

1. Metodika pro učitele (list pro učitele)

MODUL 4 Dejte informacím smysl

GYMNÁZIUM
JOSEFA RESSELA

Sukromna základna
škola
Felix

Slovakia

odpo
vědná
společ
nost

Learnable

www.ecece.org

WSB University

Podpora Evropské komise pro produkci této publikace nepředstavuje souhlas s obsahem, který odráží pouze názory autorů, a Komise nenes odpovědnost za jakékoli použití informací v ní obsažených.

Tato metodika byla vytvořena v rámci projektu ACTIVE financovaného z programu Erasmus+
Organizace odpovědná za zpracování materiálu: Odpovědná společnost, z.s.
Vytvořeno ve spolupráci s partnery projektu

Tato práce podléhá licenci [Creative Commons Attribution- ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

Autorství: Odpovědná společnost, z.s.

autoři: Mareš, Matěj a spol.

Přeloženo a editováno z anglického originálu

Verze 1.1

květen 2023

Základní principy při vytváření smyslu informací

"SEBEVĚDOMÍ MŮŽE BÝT NEBEZPEČNÉ A MŮŽE BÝT PŘEKÁŽKOU PŘI HLEDÁNÍ" (indický jogín)

Atributy pro „**relevantní porozumění**“, které můžeme použít jako kontrolní seznam k posouzení našich znalostí o jakémkoli problému nebo tématu:

- **Posuďte kvalitu dostupných dat a informací**
 - ✓ Sbírejte **relevantní a spolehlivá data** a informace (viz modul 3).
 - Použijte již existující data a informace (výzkum od stolu).
 - Proveďte terénní průzkum a shromážděte primární data.
 - ✓ Analyzujte a interpretujte data pomocí vhodných metod (viz níže).
 - ✓ Zvažte spolehlivost a platnost dostupných údajů (viz modul 1).
 - ✓ Nevylučujte údaje, které nepotvrzují vaši hypotézu.
 - Buďte si vědomi vlastního přesvědčení a dalších **předsudků** (viz Modul 2).
- **Zvažte všechny relevantní aspekty**
 - ✓ **Důkazy musí být vždy posuzovány v kontextu a musí být v souladu s ostatními důkazy.**
 - ✓ Prozkoumejte relevanci důkazů a pochopte kontext problému.
 - ✓ Identifikujte problém – skutečnou příčinu toho, co je vnímáno jako „problémové“.
 - ✓ Porozumět **zúčastněným aktérům a jejich úhlům pohledu** (viz modul 2).
 - ✓ Pokud již byl nějaký **relevantní aspekt jevů prokázán, nelze jej dále přehlížet.**
- **Soudržnost (koherence) důkazů, kauzalita**
 - ✓ **Důkazy musí být v souladu s ostatními důkazy a musí být váženy podle jejich síly a relevance.**
 - ✓ Zvažte relevantní kritéria pro posouzení platnosti argumentů.
 - ✓ Soudržnost vysvětlení a argumentů.
 - logická soudržnost a **soudržnost dat/argumentů/teorií**;
 - být si vědom **manipulativních technik** (logický omyl, falešné dichotomie) (modul 2);
 - ✓ Posuzuje kritéria pro **potvrzení nebo vyvrácení hypotézy** (na základě důkazů);
 - Důkaz by měl poskytnout potvrzení kauzality – že se něco stalo kvůli něčemu...; zásah (akce) vede k určitému dopadu.
- **Důslednost v zásadách (principech)**
 - ✓ Buďte **konzistentní s argumenty a zásadami**, které používáte k posouzení důkazů.
 - být si vědom svých předsudků (**nesudte jinak na základě toho, čemu fandíte**)
 - nejde uplatňovat protichůdné argumenty (postoje) podle toho, jak se vám to zrovna hodí (princip, kterým argumentujete, byste měli držet bez ohledu na to, zda je to pro vás zrovna výhodné, případně potvrzuje vámi preferovanou hypotézu)
 - takto budete nuceni vaše principy, na kterých stavíte, skutečně prověřit a konfrontovat s realitou (důkazy)
 - pokud se princip ukáže jako neplatný (neobhajitelný), tak ho opusťte (uznejte, že se jím nedá řídit). Případně vymezte, za jakých předpokladů platí a zda jsou tyto naplněny (viz další bod).
- **Porozumět předpokladům**
 - ✓ Při formulaci závěru posuďte všechny nezbytné **předpoklady**, které musí být splněny, aby byl závěr považován za správný (viz Obručový test výše).

- Uznejte, co víme a co nevíme (vím, co vím a nevím, co nevím)
 - ✓ Prozkoumejte a uvědomte si omezení dat, interpretace a důkazů (viz níže).
 - ✓ Zvažte, co jsou neznámé.
 - Buďte připraveni říci: „Už to vím“, protože nejhorší je **falešná sebedůvěra**.

SHRNUTÍ Použijte výše uvedený kontrolní seznam pro vhodný přístup k interpretaci dat a informací.

Přesah dat a informací – znalosti a moudrost

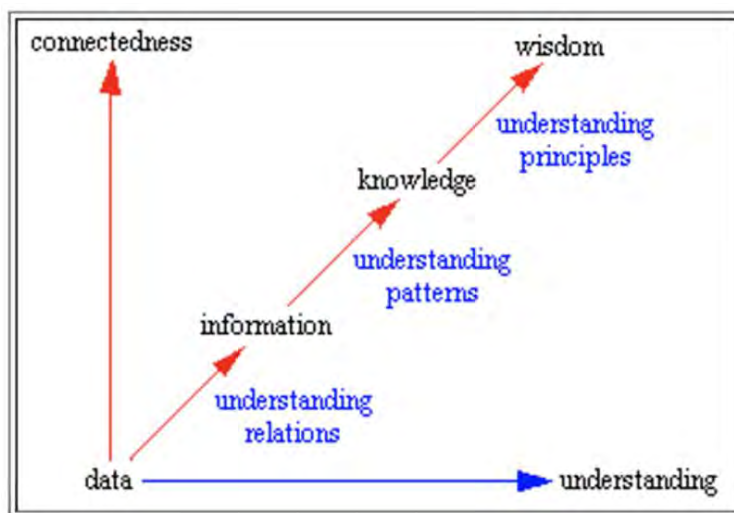
Předtím než se pustíte do interpretace dat a informací musíme upozornit na to, že i když se snažíme svá rozhodnutí zakládat na datech a logických argumentech (důkazech), v komplexním světě kolem nás je vždy něco více než jen tvrdá data, která je možné předložit na základě vědeckých metod. Měli bychom uznat, že když interpretujeme **data**, **vždy je zde někdo, kdo to dělá (my)**. V tomto smyslu je třeba při interpretaci dat vzít na vědomí následující:

- Předpoklady, **které** stojí za interpretací (viz Modul 3 a 4);
- Předsudky, které nás omezují vidět realitu takovou, jaká je (viz Modul 2);
- Omezení **jazyka** a samotné logiky (viz Modul 0 a 2);
- Omezení možnosti pochopit **komplexní jevy** a skutečnost, že fakta (data) nejsou samotnou realitou (viz Modul 0);
- Omezení našich **zdrojů** a limity pro získání „všech“ relevantních a nezbytných dat a informací, které bychom měli vzít do úvahy (viz Modul 3);
- To, že do porozumění vkládáme nejen své znalosti, ale i celkovou naši **moudrost** . Jelikož nejsme jen tabula rasa konfrontovaná s fakty (daty), naše zkušenosti a znalosti ovlivňují to, jaký přístup a jaké metody používáme a jak danou problematiku nakonec vidíme (úhel pohledu).

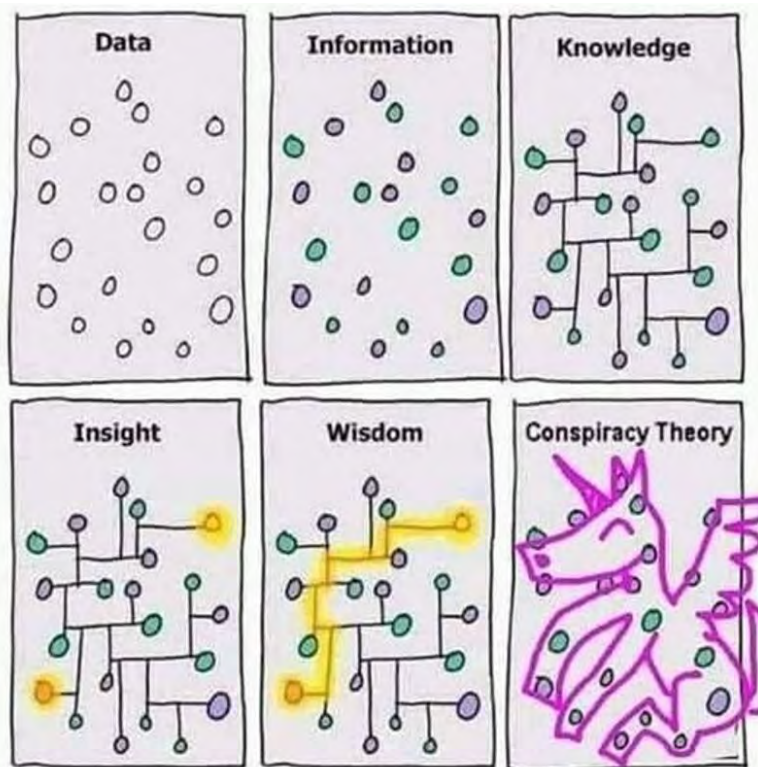

Data považovaná za fakta, náčrty, náčrty nebo nevytříděná data se stávají **informacemi**, pokud jsou uvedeny v kontextu. **Informace jsou** tedy data se specifickým významem. Když se tyto informace spojí s názory, odbornými znalostmi a zkušenostmi, stanou se **znalostmi**¹. Když jsou integrovány hlubokým porozuměním a uznáním nejistot a omezení, tehdy se stanou **moudrostí**. Když spojujete kusy dat bez relevance a koherence, stane se z toho **konspirační teorie**.

Jak se z dat stává moudrost (porozumění a chápání věcí) reprezentují obrázky níže:

Zdroj: Jalaludin, Asep. (2019). Building Knowledge Sharing Behavior Based on Social Media With DIKW Model Paguyuban Asep Dunia (PAD).

Původní zdroj (tvůrce): neznámý

¹ Převzato z (s některými vydáními) z: Zdroj: Jalaludin, Asep. (2019). Budování chování sdílení znalostí na základě sociálních médií s modelem DIKW v Paguyuban Asep Dunia (PAD).